

Zsolt Péter

A sorok között

Jobbik az országos napilapokban

Június 10-22.

A Magyar Hírlap a Fidesz-Jobbik konfliktusban még lebegtetett és távolságot tartott, de közelebb hozta a Jobbikot az olvasóhoz, a Magyar Nemzet „nemzeti radikálisokként” kezelte őket, akiknél azonban a Fidesz rátermettebb megoldásokkal látja majd el az országot, a Népszava a Jobbik előretörésének okairól nem szívesen beszélt, de a Jobbik veszélyességéről és szélsőjobbboldaliságáról igen, a Népszabadság pedig a Jobbik hatására a Fideszt középpártba tolódónak láttatta.

A június 7-ei EP-választások megdőböntő eredménye közé tartozott a Jobbik szereplése. Az MPK azt vizsgálta, hogy az országos napilapokban miképp is viszonyultak ehhez a tényhez. A lapok tapasztalataink szerint ugyanis saját hasábjaikon belül vitákat ritkán szerepeltetnek, és inkább egy-egy álláspont dominanciája rajzolódik ki, melyhez a cikkek idomulnak. Ezúttal nem vizsgáltuk külön a különböző sajtóműfajokat, s módszerünket is leegyszerűsítettük. A lapok keresőprogramjában a „jobbik” szóval kapcsolatos június 10. utáni írások kvalitatív vizsgálatából vontunk le néhány következtetést.

Az írások vizsgálata előtt megfogalmazódott kérdések:

- Vajon miként viszonyul a Magyar Hírlap a Jobbik-Fidesz konfliktushoz, hiszen az utóbbi időben a Magyar Hírlap radikalizmusa inkább emlékeztetett a Jobbik politizálására, mint a Fideszére (gondolhatunk itt például a Magyar Gárdával kapcsolatos toleranciára, vagy a cigánykérdés kezelésére).
- Vajon miképp kezeli az SZDSZ felelősségét a Jobbik sikerében a Népszava? Leírásra kerül-e, hogy az SZDSZ provokativitása és identitás-meghatározása a szélsőséggel való riogatással csak az eleve szélsőjobboldali fordulattól rettegőket érthette el, míg inadekvátsága miatt kevés volt ahhoz, hogy sikeres legyen. Találunk-e itt egyáltalán olyan érveket, mely szerint a szélsőjobból levezetett identitás a liberális kiürülés jele volt?
- A két mérsékeltebbnek tartható országos napilapnál pedig különösképp a Népszabadságnál érdekes lehet például az, hogy a Jobbik milyen keretezést is kap. Szélsőjobb vagy radikális nemzeti? S hogy a nemzetközi összehasonlításban most hová is helyezik Magyarországot?
- A Magyar Nemzetnél pedig megszokhattuk, hogy mindig szeret tanácsot adni a Fidesznek mit hogy csináljon. A Jobbik sikerét látva, most a lap tanácsadói attitűdje megmaradt-e, és ha igen, miben nyilvánult meg?

Népszabadság

A lap nemzetközi sajtószemléiben a Jobbik úgy jelent meg, mint szélsőjobbaldali szerveződés. S nem csak mert a szomszédaink számára a Jobbik nacionalizmusa veszélyes, hanem mert Nyugat-Európa helyzetértékelését is úgy mutatják be, mint ahonnan a vadkelet miatt aggódnak. Friss demokráciánkban ugyanis nem maguk a szélsőséges csoportok a veszélyesebbek, hanem az őket kordában tartó intézmények a gyengék. Ezért válik az érvelés szerint a magyar szélsőséges veszélyesebbé.

A Népszabadság véleményrovatában már megjelenik a „nemzeti radikális” jelző, sőt van olyan publicisztika is, ahol a „jobbaldali radikális” következetes használata valósul meg. A Népszabadság olvasója kap tájékoztatást Stumpf István Jobbik minősítésének óvatosabb ajánlásáról, de összességében mégis a Jobbik veszélyes pártként jelenik meg.

A Fidesz szintén ambivalensen kerül bemutatásra, hol mint a szánalmas kettős kommunikációt használó, hol pedig már úgy, mint amelyik szerveződésnek nagy esélye van a centrumba kerülésre tekintve, hogy az a fajta antiszemitizmus ami a Jobbik kommunikációjában tetten érhető, a Fidesz részéről azért elképzelhetetlen. Így a baloldali szavazók egy része akár a Fideszhez is csapódhat majd, állítja ez az elemzés kiegészítve azt a már ismertebb tézist, hogy másik része épp a Jobbikot erősítheti.

A Népszabadság támogatja azt a fajta MSZP politikát – legalábbis ezt kritizálással nem találkoztunk -, melyben egy egységes összefogásra szólít fel az MSZP a szélsőjobb szemből. Meg kell azonban jegyezni, hogy az MSZP részéről ez politikai stratégia is, melyben épp önmagát teszi szalonképesebbé, ha a Fideszt képes becsatornázni. De azért is „csak” stratégia, mert ha a Fidesz elutasító – ahogy elutasító is lett -, akkor meg próbálkozhat a Fidesz kulturálatlanságának kommunikációjával. A Népszabadság ezért feltehetően nem elég óvatos, amikor Lendvai vagy később Bajnai felszólításainak motivációival szembeni alternatív lehetőség nem jelentet meg. (Pl., hogy a Jobbikkal szemben nem pusztán nemzeti egységfronttal lehet felvenni a harcot, ahogy azt a baloldali politikusok állítják.)

Viszonylag kevés gondolat található a Népszabadságban azzal kapcsolatban is, hogy a Jobbik győzelme a nagy pártok és az SZDSZ problémakerülésének következménye, inkább úgy láttatják a Jobbikot, mint a gyenge médiát meghódítani képes botrányszerveződést.

Említést érdemel még a Jobbik vezető arcának, Morvai Krisztinának „elemzése”. Sértődött, ambícióit és tehetségét nem méltányoló bosszúállóként jelenik itt meg. Az, amit Morvai állít magáról, hogy a 2006-os események szervesen illeszkednek jogvédő múltjához, a cikkben említést sem kap, mert ez gyengíthetné az inkonzisztens személyiség vádját.

A Népszabadság Jobbikot ismertető diskurzusa elemző jellegű, de az elemzés egyes területein (pl. Morvai jellemzésében, vagy az egységfront alternatíva nélküli kívánalmának prezentációjában) találhatunk hiányosságokat.

Magyar Nemzet

A Magyar Nemzet véleményformáló karaktere Stumpf István megállapításaiból rajzolódik ki a legélesebben. Ő volt az, aki a választások után nem sokkal megfogalmazta, hogy nem

érdeemes összekeverni a szélsőséget a nemzeti radikalizmussal. Ezzel egyúttal véleményünk szerint helyes irányba is orientálta a sajtót. Későbbi írásában igyekezett tovább pontosítani, tekintve, hogy a Jobbik közvetlen jövője kétséges abból a szempontból, hogy a nemzeti radikalizmuson belül marad-e a párt.

A Magyar Nemzet ideológiai arculatát a Jobbikkal kapcsolatban Stumpf István határozta meg. Morvai Krisztina stílusát is elutasítja, de a párt sikereit nem pusztán a cigány kérdésre vezeti vissza, hanem általában, a globális tőke okozta társadalmi feszültségekre, a kapitalista és liberális politizálás mai gondjaira. Érdekes, hogy tulajdonképpen a lap hasábjain vitát kezdeményező Tamás Gáspár Miklós is elutasítja a Jobbik szélsőjobboddallal való összemérését.

A Magyar Nemzet tovább enyhít a szélsőségesség vádján azzal is, hogy lehetőséget ad a párt vezetőjének, Vona Gábornak interjúban történő megszólalásra, ahol Vona Gábor saját maga védekezik a kijelentéssel szemben, és fogalmazza meg, hogy miért is nem tekintik magukat szélsőségesnek.

Orbán Viktor Jobbikkal kapcsolatos megnyilvánulásai is helyet kapnak, és nem olyan kontextusban, mint a Népszabadságnál, ahol a „két pofon már kevés lesz” kritika hangzik el, hanem Orbán mint a Jobbik sikerének magyarázója, elemzője jelenhet meg. Idézik különböző szerepléseit és megnyilvánulásait, s Orbán szerint az állam eltűnésének és a létbiztonság megszűnésének felelőse a kormány, s ezen erős rendőrséggel kell segíteni, vagyis az állam erejének visszaszerzésével. A Magyar Nemzet talán nem is annyira tanácsadó értelmiségi beszélgetőtársként – mint előzetesen vártuk –, sokkal inkább a Fidesz fő vonalának követőjeként minősíthető. (A tanácsadói hajlandóság inkább a Népszavára és a Magyar Hírlapra lett jellemző.)

A Fidesz az állam barátjaként bontakozott ki a fenti időintervallumban az olvasó előtt, s emiatt a Jobbik az állam és a demokrácia határainak feszegetőjének pólusába kezd kerülni. A Magyar Nemzet olvasói mintegy receptet kaphatnak arra vonatkozóan, hogy a Fidesz mit akar az országgal, és mit akar a Jobbikkal. Mindenekelőtt ugyanis a kényszerszövetséget szeretné elkerülni, s ez már felér egyfajta elhatárolódással, még ha nem is olyan jellegűvel, amit a baloldal várna el, avagy az MDF kéznýtásként ajánlott a Fidesznek.

Abban a vitában, hogy vajon honnan is a Jobbik szavazóbázisa, a Fidesz szimpatizánsakból, avagy a baloldali szavazókból, a Magyar Nemzet erősen abba az irányba próbálja tolni a közvélekedést, hogy a kiábrándult szocialista szavazókból. Míg a Népszabadságnál ez még elvi okoskodásként merül fel, a Magyar Nemzetnek mintha már érdekében is állna ezt a verziót erősíteni, miközben valójában nem ismerünk közvélemény-kutatást, mely erre a kérdésre pontos választ adna.

Egyetlen közvélemény-kutatás kerül ismertetésre, melyet a Századvég készített, és melyből csak annyi derül ki, hogy a magyar lakosság a Jobbik Eu-s képviselőjének hasznosságát ambivalens módon ítéli meg, de mégis inkább pozitívan. (Ez valószínűleg a pártok és különösen a Fidesz iránymutatása után sokat változik majd, ezért inkább a szavazói bázis letesztelése lett volna hasznos és időszerű kutatási feladat.)

Általánosságban elmondható, hogy a Magyar Nemzet érzékeli a Jobbikban rejlő veszélyeket, mind az Eu, mind pedig a Fidesz vonatkozásában, fontos hírként kezeli a Fideszt ért sérelmeket, és jogi (sajtóperes) győzelmét a Jobbikkal szemben, de nyílt elutasítás és támadás nem tapasztalható. Pokol Béla írása is például csak azt boncolgatja, hogy a Jobbik vajon kap-e majd pénzügyi köröktől is támogatást, mert anélkül, csak az Internet adta lehetőségekkel, és a belső hierarchiájának stabilitásával nem érhet el tartós sikert. Az SZDSZ mélystruktúrájához tartozó médiaelittel sem rendelkező párt jövője ezért kétséges, olvasható a Magyar Nemzetben. (Jún. 18. 6.o.)

Magyar Hírlap

Az Interneten az országos napilapok „Jobbik”-ra keresésekor csupán a Magyar Hírlapban találtunk képet, mely Vona Gábort ábrázolta.

Forrás: http://www.magyarhirlap.hu/Archivum_cikk.php?cikk=170432&archiv=1&next=10

De nem csak a fényképek tekintetében „előzékenyebb” a lap, hanem abban a tekintetben is, hogy a leginkább hajlamos a Jobbik nézőpontjából ismertetni a helyzetet. Erre utal az interjú kivül Vona Gábornak az a beszámolója is, hogy nem volnának hajlandók a számukra liberálisnak tartott Fidesszel koalíciót kötni, vagy az összes lapban megtalálható esetről, mely szerint a Jobbik nem ad csak pénzért interjút, itt idézik be legpontosabban ennek indokát és hogyanját. Itt tiltakozhat a szélsőséges váddal szemben is a párt mondván, hogy nem cigányellenesek, hanem cigány bűnözés ellenesek, ami a cigányság érdeke is. Javulást a rendőrség és a csendőrség megerősítésétől várnak. (Utóbbi – ha nem is tudni meg a Magyar Hírlapból, hogy mi, mégiscsak más, mint a Fidesz ajánlata.)

A leadokban a Jobbik nemzeti radikálisként szerepel, sosem szélsőségesként, vagy szélsőséges jobboldalisként.

A Jobbik és a Fidesz konfliktus kérdésében a Magyar Hírlap hamar állást foglalt, talán Fricz Tamás ajánlása alapján. Nem tudni meddig tart ki a nézete mellett maga a szerző, vagy akár a lap, hiszen a pártok közti viszony gyorsan változik. A Magyar Hírlap következetes az

előrehozott választások szorgalmazásában. (Ezt korábban kezdte el, mint maga a Fidesz, s már több elemzésünkben is beszámoltunk róla.) Van tehát példa arra a lapnál, hogy kitart egy elképzelés mellett. A Fidesz és a Jobbik egymásra figyelése melletti érv, hogy a két párt egyaránt nemzeti, valamint, hogy a Jobbik súlyánál fogva nem biztos, hogy megkerülhető. Fricz Tamás úgy fogalmazott, hogy nem elhatárolódni, mint inkább azt megvizsgálni „kéretik”, hogy miben értenek egyet, és miben különböznek.

Végezetül a lap belső munkatársa fogalmazza meg explicit módon a Magyar Hírlap pillanatnyi viszonyát a Jobbikhoz, és ez a kivárás. Az SZDSZ Jobbik naggyá tevésének kritikája után ezt olvashatjuk: „Nincs kedvem a Jobbikot minősíteni. A történelem eldönti, hova kerül.” (Máté T. Gyula rovatvezető, Jún. 18. 13.o.)

Népszava

A Népszava igyekszik az összes lehetséges eszközt mozgósítani, amellyel a Jobbik kiszorítható a közéletből. Ide tartozik a „antiszemita terroristák pénzeltetik” gondolatkör, ami egy szocialista politikustól ered.

A lap a legtöbbit foglalkozik a szélsőjobboddallal, szervezeteivel, törekvéseivel, veszélyeivel, s mivel a Jobbik összefonódik és együttműködik betiltás előtt állókkal, a Jobbikot sem „nemzeti radikálisként” aposztrofálják, sőt Stumpf ilyen jellegű megnyilvánulása mögött csak a Fidesz elbizonytalanodását látják. Megjelentetnek olyan összefoglalásokat, amelyek elérhetnék a társadalom többségének felelősségérzetét (pl. Árpád-sávós zászlók érzelmi következményeinek feltárása), de ezt a hatást csökkenti, hogy olvasótáboruk beszűkült azokra, akiket amúgy sem kell beoltani az antiszemitizmus ellen.

A vizsgálat során mivel csak olyan szövegeket néztünk, melyben a „Jobbik” szó előfordult, ezért a Jobbik elöretörésének felelősségének elemzését is reméltük. Ám ilyen elemzés nem akadt, hír jellegű beszámoló is csak annyi, hogy Hankiss Elemér szerint ezért a két nagy párt a felelős. Az SZDSZ elhibázott kampánya még elemzési teret a Jobbik kontextusban nem kapott.

Forrás: Zsolt Péter

A lap arculatát meghatározó szerző, Gréczy Zsolt szerint az SZDSZ-t nem azért büntették, mert támogatta és támogatja a Bajnai kormány válságkezelését, épp ellenkezőleg, azért, mert kiléptek a koalícióból. Az érvelés meglepő, és jócskán gyengíti azt a gondolatot, ami pedig

vita tárgyát sokkal inkább képezhetné, nevezetesen, hogy a Jobbik nem a szocialistáktól szerezte szavazóit, hanem a Fidesztől. (Amint azt láttuk, ilyen vita vagy közvélemény-kutatás a közéletünkben nincs is, mindegyik oldal azt a verziót mondja, amelyik neki kedvezőbbnek tűnik.)

Folytatja a Népszava az EP választások után is azt a stratégiát, hogy a Jobbik és a Fidesz kapcsolatát veszélyesnek tartja, és továbbra is azoknak a hangoknak ad teret, ahol az elhatárolódást követelik, mint például az önkormányzati együttműködések esetén.

A Népszava főbb szerzői, Bolgár, Gréczi, Debreczeni, s maga a lap is még inkább képviseli saját oldalának érdekeit, semmint dolgozza fel elemzői szinten a Jobbik előretörésének okát. Talán ebben a feldolgozó munkában hátrébb is tart, mint a többi orgánium.

Elemzésre kiemelt szövegek

Népszava

A Jobbik pénzének forrásai terrorizmushoz kötődhetnek (Szabó Zoltán MSZP-s képviselő vélekedésének ismertetése)

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1207624>

Bajnai Gordon elutasítja a Jobbikot

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1207181>

Figyelmeztetés arra, hogy a Jobbik a Polgári Körökből nőtt ki

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1207082>

A romániai magyar autonómiaigényeket veszélyezteti a Jobbik

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1206687>

Magyar szélsőjobb szervezetek összefonódása

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1206163>

Az Árpád-sávós zászlókat sértő emberek szorongásának bemutatása

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1206071>

Barikád lapalapítás

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1206054>

A Jobbik előretörését a két nagy pártnak köszönheti

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1204902>

Gréczy Zsolt ír arról, hogy a Jobbik a Fideszből és nem a szocialistáktól vitt szavazatokat, az SZDSZ-t pedig azért büntették mert kiléptek a koalícióból.

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1204866>

Önkormányzatban a Fidesznek mindenütt szakítania kéne a Jobbikkal

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1204565>

Magyarország nem csak a magyaroké, hanem az itt élő állampolgároké, nemzeti kisebbségé is

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1204512>

Debreczeni írása arról, hogy a Jobbik előretörése elbizonytalanította Orbán Viktort

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1204026>

Bolgár György a Jobbik azt fogja állítani, hogy a Fidesz nem igazi magyar párt, hiszen pl. Trianon eltörlését nem merik hirdetni.

<http://nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1203508>

Magyar Hírlap

A cikk a MIÉP és a Fidesz viszonyára utalva talán attól óv, hogy a Jobbik és a Fidesz ne forduljon szembe egymással.

http://www.magyarhirlap.hu/Archivum_cikk.php?cikk=170825&archiv=1&next=10

Sajtószemle a Profil osztrák hetilapból, Magyarországon barna veszély van

http://www.magyarhirlap.hu/Archivum_cikk.php?cikk=170669&archiv=1&next=10

Vona Gábor rövid ígéretének konkrétumok nélkül ad teret a jobb életről és közbiztonságról

http://www.magyarhirlap.hu/Archivum_cikk.php?cikk=170432&archiv=1&next=10

Fidesszel való szövetségkötésre nemet mondana a Jobbik

http://www.magyarhirlap.hu/Archivum_cikk.php?cikk=170323&archiv=1&next=20

Pénzért interjút

http://www.magyarhirlap.hu/Archivum_cikk.php?cikk=170325&archiv=1&next=20

Pályakép, interjú Vona Gáborral

http://www.magyarhirlap.hu/Archivum_cikk.php?cikk=170347&archiv=1&next=20

Kéretik mindkét jobboldali pártnak figyelembe venni egymást (Fricz Tamás)

http://www.magyarhirlap.hu/Archivum_cikk.php?cikk=170371&archiv=1&next=20

A liberális és baloldali fotósok kritizálása

http://www.magyarhirlap.hu/Archivum_cikk.php?cikk=170372&archiv=1&next=20

Magyar Nemzet

Sikere az egész politikai elit tehetetlenségének szól, nem csak a cigány-kérdés, de a globális tőke problémái is előkerülnek. A cikk Morvai stílusával elutasító, a Jobbikot úgy tekinti, mint amelyik könnyen nemzeti radikálisból szélsőséges és elfogadhatatlan szerveződéssé válhat.

(Stumpf cikkkel) <http://mno.hu/portal/645075?searchtext=Jobbik>

TGM cikke is a Jobbikot a nyugati szélsőjobboldali pártokhoz képest enyhének tartja.

<http://mno.hu/portal/644883?searchtext=Jobbik>

Századvég közvélemény-kutatása alapján a Jobbik EP-bejutásának hasznosságát tekintve erősen ellentétesek a vélemények. <http://mno.hu/portal/644646?searchtext=Jobbik>

Jobbikkal szemben sajtópert nyert a Fidesz <http://mno.hu/portal/644333?searchtext=Jobbik>

Orbán szerint amiért választották a Jobbikot (állam eltűnt, munkahelyek szintén)

<http://mno.hu/portal/643107?searchtext=Jobbik>

A Jobbik erősödésének oka az MSZP választóinak átnyerelése

<http://mno.hu/portal/642830?searchtext=Jobbik>

Vona Gáborral interjú, itt az interjút adónak lehetősége van visszautasítani a szélsőségesesség vádját és védekezni ezzel szemben <http://mno.hu/portal/642886?searchtext=Jobbik>

Bogár László magyarázata az interjúbán. Szerinte az SZDSZ liberális politizálása a tűzzel való játék, s az emberek nem bízva a pártokban, hogy létbizonytalanságaikat kezeljék fordultak a Jobbikhoz <http://mno.hu/portal/642661?searchtext=Jobbik>

A vélemény szerint a Jobbiknak inkább hisznek, miközben kevésbé a megoldást keresi, mint inkább címkéz a cigánykérdésben. <http://mno.hu/portal/642608?searchtext=Jobbik>

Népszabadság

Morvait lejárató írás, A kalandornó már nem az erőszak ellen küzd http://www.nol.hu/velemeney/20090622-a_kalandorno (Lévai Katalin)

A Jobbik nálunk azért veszélyesebb, mert nincsenek stabil szélsőségességet kordában tartó intézmények mint Nyugat-Európában (Financial Times-ra hivatkozás)

http://www.nol.hu/kulfold/ft_a_szelsoseg_vezelyesebb_kelet-europaban_mint_nyugaton

A Jobbik és más szélsőséges jobboldaliak ellen Eu-összefogást kér Bajnai Gordon

http://www.nol.hu/belfold/bajnai_holokauszt_tagadast_tilto_torvenyert_surgetett

Szilágyi Anna írásában a Jobbik „radikális jobboldaliként” jelenik meg, Orbán Jobbikot „hebehurgyának” nevező kijelentésének felemlegetésével pedig megjelenik a Fidesz nyelvi stratégiája http://www.nol.hu/velemeney/20090620-nyelv_es_demokracia

A szélsőjobb ellen a Fidesznek és az MSZP-nek össze kell fognia pl.

http://www.nol.hu/belfold/kozoz_fellepesre_van_szukseg_a_szelsosegek_temyerese_ellen

A Fidesz elhatárolódási halogatásának kritikája http://www.nol.hu/belfold/20090617-gyomorforgato_jatek

Stumpf értékelése ismertetésre kerül http://www.nol.hu/belfold/20090611-stumpf_a_jobbik_nem_szelsoseges

Jobbik mint szélsőséges, Orbán mint a Jobbikkal szembeni centrum http://nol.hu/archivum/20090610-pozicio_harc